

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน เป็นกระบวนการที่ทำให้คนสามารถพัฒนาตนเอง จากสิ่งที่ไม่รู้มาสู่สิ่งที่รู้ ทำให้คุณภาพของชีวิตดีขึ้นและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นำความรู้มาเกื้อหนุนและพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม การปฏิรูปการศึกษาเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ทั้งในเชิงความคิด ความเชื่อและการปฏิบัติ จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 -2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้น ในการพัฒนาคุณภาพคน ในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคงแนวทาง พัฒนาคณะเด็กและเยาวชน ให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐาน ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี. 2550 : 5) ซึ่งแนวทางดังกล่าว สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 2)

วิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ ทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคน สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 4) ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่ออกแบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ การอยู่ร่วมกันในสังคมที่เชื่อม

ความสัมพันธ์กันและมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบมีความรู้ ทักษะคุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม

วิชาประวัติศาสตร์เป็นสาระวิชาหนึ่งของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นวิชาที่คนเป็นจำนวนมากเห็นว่าการเรียนประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ไร้ประโยชน์และน่าเบื่อหน่าย เพราะเป็นวิชาที่ว่าด้วยอดีตซึ่งไม่สัมพันธ์กับปัจจุบัน เป็นวิชาที่อาศัยการท่องจำเหตุการณ์ตลอดเวลา ไม่ชวนให้สนใจ จึงส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน คุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน ดังจะเห็นจากการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานระดับชาติ (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมบุรีรัมย์ ราชภัฏคณาภิเษก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2551 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 39.07 ปีการศึกษา 2552 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.35 (โรงเรียนมัธยมบุรีรัมย์ ราชภัฏคณาภิเษก. 2553 : 18) จากผลการประเมินดังกล่าวจะเห็นว่าสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สมควรที่จะได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพมากขึ้น จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย มีรูปแบบการจัดการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย วิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนสนใจ เกิดการเรียนรู้ และเกิดความเข้าใจ ส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ คือ การใช้บทเรียนสำเร็จรูป

การจัดทำบทเรียนสำเร็จรูป เป็นสื่อการสอนเสริมประสบการณ์ในการเรียนรู้ เป็นการหาสิ่งจูงใจในการฝึกทักษะพัฒนาการเรียนรู้ ที่นักเรียนให้ความสนใจ โดยมีรูปแบบการสร้างแบบเรียน และการนำเสนอที่แปลกใหม่ น่าสนใจมีความเหมาะสม สอดคล้องกับผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้ที่สนุกสนาน เกิดภูมิรู้ นักเรียนให้ความสนใจ นำเอาสิ่งต่างๆ มาประยุกต์เป็นคำถาม เพื่อให้เกิดความอยากรู้ และเป็นแรงจูงใจในการคิด การสร้างจินตนาการ และความคิด สร้างสรรค์ การจัดทำบทเรียนสำเร็จรูป ซึ่งผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มุ่งเน้นให้ผู้เรียน มีความสมบูรณ์ ทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และจริยธรรม เพื่อเป็นสื่อการสอนเสริม มีเนื้อหาและวิธีการเรียนรู้ที่มีระบบ เสริมทักษะด้านกระบวนการเรียนรู้ ที่ผู้เรียน จะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

บทเรียนสำเร็จรูปเหมาะที่จะนำไปใช้ประกอบกระบวนการเรียนการสอน เพราะบทเรียนสำเร็จรูป เปรียบเสมือนครูผู้สอน ให้นักเรียนได้เรียนรู้ไปทีละขั้นตอนจากง่ายไปหายาก จากสิ่งที่รู้ไปหาสิ่งที่ไม่รู้ (ธีระชัย ปุณณ โชติ. 2539 : 11) บทเรียนสำเร็จรูปจัดเป็นเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างหนึ่ง ซึ่งช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น นักเรียนแต่ละคนเรียนรู้ได้เร็วช้าไปตามความสามารถของตนเอง ดังนั้นการสอนแบบนี้จึงคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของนักจิตวิทยา กลุ่มสร้างสรรค์ความรู้ ที่ยอมรับและเห็นคุณค่า ของ

ความแตกต่างระหว่างบุคคลและความแตกต่างในด้านความสนใจ ให้นักเรียนมีโอกาสดำทำกิจกรรมด้วยตนเอง ครูมีบทบาทเป็นเพียงผู้จัดการห้องเรียน ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนมากกว่าเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักเรียน (ไพฑูริย์ สุขศรีงาม. 2537 : 117) ในการจัดทำบทเรียนสำเร็จรูป ชุด กรุงเทพมหานครตอนต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาด้านปัจจัยทางภูมิศาสตร์ในการตั้งถิ่นฐาน การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย บุคคลตัวอย่างที่สำคัญของชาติ แก้ปัญหาความเบื่อก่อนหน้าในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และเพิ่มระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยในครั้งนี้ยังเป็นแนวทางในการสร้างสื่อการเรียน การสอนในเรื่องต่างๆ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงสนใจที่จะศึกษาบทเรียนสำเร็จรูป ชุด กรุงเทพมหานครตอนต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนในวิชาประวัติศาสตร์

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพบทเรียนสำเร็จรูป ชุด กรุงเทพมหานครตอนต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป ชุด กรุงเทพมหานครตอนต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนสำเร็จรูป ชุด กรุงเทพมหานครตอนต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อบทเรียนสำเร็จรูป ชุด กรุงเทพมหานครตอนต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป ชุด
กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้บทเรียนสำเร็จรูป ชุด กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพ
2. นักเรียนได้รับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ชุด กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
3. เป็นแนวทางในการปรับปรุงส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำรูปแบบการเรียนการสอนและเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
4. เป็นแนวทางในการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปสำหรับสอนเนื้อหาอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนรมย์บุรีพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 150 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3/4 โรงเรียนนรมย์บุรีพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 28 คน ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 ตัวแปรต้น คือ บทเรียนสำเร็จรูป
- 2.2 ตัวแปรตาม
 - 2.2.1 ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป
 - 2.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.2.3 ค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนสำเร็จรูป

2.2.4 ความพึงพอใจต่อบทเรียนสำเร็จรูป

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาที่อยู่ในกรอบ ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โดยจัดทำเป็นบทเรียนสำเร็จรูป ชุด กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จำนวน 5 เล่ม ดังนี้

- เล่มที่ 1 เรื่องการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี
- เล่มที่ 2 เรื่องการปกครองประเทศในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- เล่มที่ 3 เรื่องเศรษฐกิจไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- เล่มที่ 4 เรื่อง สังคมไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- เล่มที่ 5 เรื่องศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

4. ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง ทั้งนี้ไม่รวมการทดสอบก่อนเรียนและการทดสอบ หลังเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **บทเรียนสำเร็จรูป** หมายถึง เอกสารประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสามารถ และระยะเวลาที่เหมาะสม โดยจัดลำดับเนื้อหาเป็นขั้นตอน ย่อย ๆ อยู่ในรูปของกรอบ มีคำถามให้ผู้เรียนคิด และตอบ แล้วเฉลยให้ทราบทันที มีแบบทดสอบ วัดความก้าวหน้าทางการเรียน ผู้เรียนสามารถประเมินความก้าวหน้าของตนเองได้ทันที เป็น การเสริมแรงให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน มีจำนวน 5 เรื่อง ดังนี้

- 1.1 การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี
- 1.2 การปกครองประเทศในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- 1.3 เศรษฐกิจไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- 1.4 สังคมไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- 1.5 ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

2. แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ โดยใช้สื่อการสอนที่มีความหลากหลาย มีการวัดผลและประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 5 แผน ดังนี้

- 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี
- 2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การปกครองประเทศในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ตอนต้น

- 2.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เศรษฐกิจไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- 2.4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 สังคมไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- 2.5 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยสมัย

กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถของนักเรียนในการเรียนรู้อบรมสำเร็จรูป วัดด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียน ชุด กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งเป็นแบบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีจำนวน 40 ข้อ

5. ประสิทธิภาพ หมายถึง คุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูป ชุด กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

6. เกณฑ์ 80/80 หมายถึง เกณฑ์ที่ผู้วิจัยใช้ในการพิจารณาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป โดยมีความหมายดังนี้

80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบหลังเรียน ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป ทั้ง 5 เล่ม

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุด กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

7. ค่าสัมประสิทธิ์ผล หมายถึง ค่าที่แสดงความก้าวหน้าของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป ชุด กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งวัดได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน

8. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกทางบวกของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อบทเรียนสำเร็จรูป ชุด กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น วัดโดยแบบประเมินความพึงพอใจที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น มี

จำนวน 10 ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ฟังพอใจมากที่สุด ฟังพอใจมาก ฟังพอใจ
ปานกลาง ฟังพอใจน้อย และฟังพอใจน้อยที่สุด

9. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรรมย์บุรีพิทยาคม
รัชมังคลาภิเษก อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 32 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553